

ДЕКАБРЬ 21
четверг
1939 он
№ 292 (2992)
Сэн 10 мүнэг

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-ийн В.-М.
Обкомой ба
ВМАССР-ий Верховно
Советдэй Президиумдэй
ОРГАН.

Бүхы дэлхэйн ажалшадай вождь ба эсэгэ Сталинай 60 жэлэй ой!

Хүнтүрэлтэнэй агуухэ гени

Мүнөөдөр — гайхамшаг үдэр. Бүхү дэлхэйн хүнтүрэлтэнэй гени, бүхы дэлхэйн агуухэ гени, бүхы дэлхэйн эсэгэ ба вождь, бүхы дэлхэйн илагша хүсэнтүгэс большевиктэ партиин үндэһатабигша, Октябрьска социалистическэ революциин стратег, СССР-тэ социализмын илалтануудай организатор, агуухэ Лениней үнэнчрэн ба тэрээнэй хэрэгүүдэй агуухэ үргэлжэлүүлгшэ нүхэр Сталинай жаран наһа гүйсөб.

Мүнөөдөр — ажалша хүнтүрэлтэнэй баярай үдэр. 60 жэлэй тэднэр, 1879 оной декабриин 21-дэ, Грузида, Гори городто, Симон Виссарионович Сталинай төрөн байна. Энэ үдэр агуухэ советскэ арад хэмжээлөшөгүд арайраа ба торжественноор угтанан, парад, багша Сталинай ажалшад ба төмөсөл — ажалша арадай ажалшад ба төмөсөл мүн.

Симон Виссарионович Сталинай бол өөрнгөө бүхы ажалшад агуухэ, хүсэнтүгэс хүдэлмэришэн ажалшад ба ажалшад хэрэгтэ үргэлжэлүүлгшэ гени. Тэрээнэй ажалшад хамтаа хадаа, хоблог шуудай паразидуудай господстве — помещикүүд ба капиталистнуудай эсэргэцэ унагааж, социалистическэ общество байгуулахын түрэмгэ тэмсэлэй героическэ зам мүн.

Нүхэр Сталинай бол эдир бага ханаа ажилд революционер тэмсэлд хабаада.

Сталинай — Закавказида ба мүнхэ Россида хүдэлмэришэнэй революционер хүдэлмэришэнэй ажалшад гени, бүхы Закавказида ленинско-искровскэ организациин үндэһатабигша мүн.

Энэ хадаа хүдэлмэришэн ангин революционер хүдэлмэришэн ажалшад агуухэ, «легальна марксистнууд», националистнуудай эсэргэцэ ажалшад агуухэ, демократическэ ба капитализмда эсэргэцэ тэмсэлдэ социал-демократическэ организациинууде зориулан, ба өнөөдө хүдэлмэришэн ажалшад мобилизовалан байна.

Симон Виссарионовичын революционер тэмсэлдэ хэдэн олонтой тюрэмше, хэдэн олон хүр хүндэ сүлэгнүүдшэ, парасполитиин хаалта хамалташэ ажалшад агуухэ.

Нүхэр Сталинай бол, Ленинай хамта, революционер социал-демократическэ партине толгойлго, царска самодержавие хүрөөлөн унагаха зам дээр Ленинин хүдэлмэришэн анги ба ажалша тарашадые жагсаан байна.

1917 оной августда, Лениней директивууд ба Сталинай хүдэлмэришэн болон, партиин VI съезд хадаа зөбсөгтэ востанидхон, буржуазин ба помещикүүдэй засагые унагааж, хүдэлмэришэн ангин диктатурыг оруулахы гол зорилго болон байна. Зөбсөгтэ востанидхон, социалистическэ революциид эсэргэцэ выступалан трокистнууд, партиинууд ба бусад харша оппозицинууде бутасхөбөн.

Партиин ЦК-гээр томилогондо, нүхэр Сталинай толгойлогон, Партиина центроэй хүдэлмэришэн хөгдөн зөбсөгтэ востанидхон 17 оной ноябриин 7-до нааа ажалшад советскэ республикада агуухэ контрреволюционер, төмөсөл интервентнууд ба сагаан-ардскэ генералуудай үүсхөд хадаан, нүхэр Сталинай бол партиин директивууде бөлүүдэй, советскэ засагыг хамгаахада хүдэлмэришэн ба тарашад массе өмхидхөн байна.

Нүхэр Сталинай бол граждандайн бүхы жэлүүдэ олонтой фронтнууд дээр үнчрөө, на, илангала хүсэр ба аюул, хаана, революциин судбань хамта дээр байнаб, тэндэ нүхэр Сталинин Лени ба парти бол өлгөөдөг байгаа.

Цэдэн арбанжэлүүдэй торшон Лени ба Сталинай хадаа гаршаа барилсан, ходо хамтаа. Пролетаридад агуухэ эднүүдэй илагшад агуухэ идэвхтэ ба ханибарисаан, өмшөө — намналга, тюрмэ ба өлгөө талалан өбжөө шагнүүд. Манай партине тэднэр, Лени ба Сталинай хамтадаа байнаа, партиин дайсады — мөш-

шевикууде, трокистнууде, эсернууде ба бусды тэднэр хамтадаа бутасхөбө, СССР-эй арадууде агуухэ Октябрьска Социалистическэ Революциин илалта тэшэ тэднэр хамтадаа хүтөө, гададын ба дотоодын дайсады бутасхилгы тэднэр хамтадаа өмхидхө, агуухэ социалистическэ байгуулалтын фундаментын түрүүшын шулуунууде тэднэр хамтадаа табна, хүдэлмэришэнэй хүдэлмэришэнэй революционер теорие — марксизм-ленинизмы тэднэр хамтадаа улам хүгжөөгөө, дээдэ шатада хүргөө.

Нүхэр Сталинай бол Советскэ Союзай арадуудай агуухэ ханибарисаада бөлүүлгдөн, национална асуудал тухаа большевиктэ теорие Ленинтэй хамта зөбсөгөө.

Ленинско-Сталинскэ эсэнтэ национална политикын ашаар, агуухэ ород арадай халуун туһаламжын ашаар, урдын царска Россиин гээгдэнги ба даралагдан ололтоо нацинууд, тэднэнтэй тоодо Бурят-Монгол арад, хүсэнтүгэс хүгжэн халбаржа байна.

Арадай бузар дайсады — трокистско-бухаринскэ, зиновьевскэ, риковскэ ба буржуазно-националистическэ банднууде бутасхөбөнэй результатта, Сталинскэ хоёр табанжэлүүдэ амжалтатайгаар дүүргөнэй результатта, СССР болон нүхэр Сталинай хүдэлмэришэн, хүсэнтүгэс социалистическэ индустриальна орон, дэлхэй дээр тон томо социалистическэ газар тариалангай орон болоо.

Нүхэр Сталинай хүдэлмэришэн, манай агуухэ эхэ оройн сүлөөтэ арадууд социализмы гол түрэмгэ байгуулаа.

Нүхэр Сталинай бол иланган социализмын оройн шэнэ Конституци зөбсөгтө мүн. Сталинскэ Конституци бол манай эпохын агуухэ документ, манай орондо социализмын торжествө тодоор харуулаша, Советскэ Союзай бүхы арадуудай туйлай эхэ илалта мүн. Социализмын ба бодото демократизмын энэ Конституци бол Советскэ Союзай арадуудай нэгэн ханалгаар — Сталинскэ Конституци гэжэ нэрлэгдэ.

Лениней хэрэгэй агуухэ үргэлжэлүүлгшэ нүхэр Сталинай бол ажалшад коммунистическэ хүдэлмэришэн большевиктын алдарт традицинууде, ленинскэ пролетарскэ интернационализмы үнэн сэхээр мандуулаша мүн.

Нүхэр Сталинай сөхө хабаадаггайгаар бөмөгдөн, «ВКП(б)-ийн Истори» болон большевиктын хүсэнтүгэс зөбсөгтэ олон миллион ажалшадые зөбсөгтэ, марксизм-ленинизмын агуухэ сокрювицица мүн.

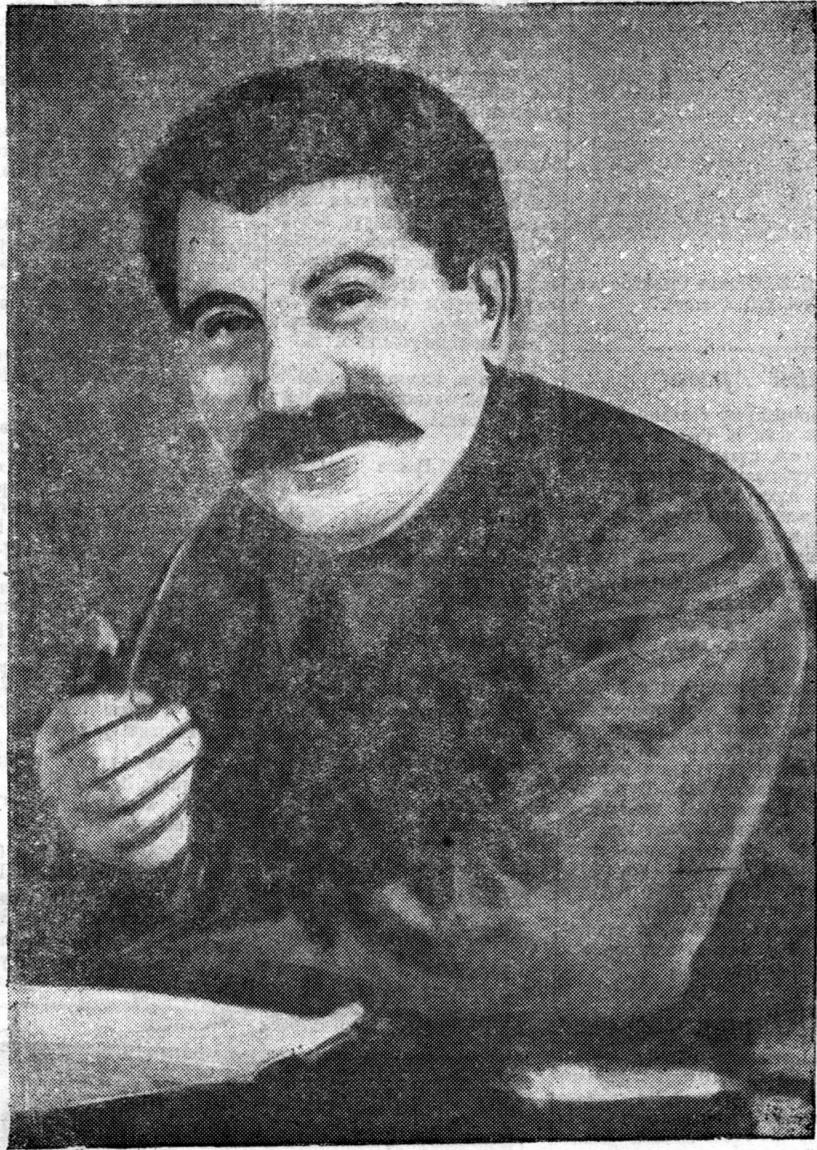
Манай партиин XVIII историческэ съезд — хоёр дахинаа илагшад съезд болон социализма коммунизма шата дамжажа шалжэн оролгын полосада гол зорилгонууде шийдхө, бүхэдэлхэйн — историческэ удхашанартай тогтоолнууде абаа. Энэ съезд болон СССР-эй арадай ажалшад хүдэлмэришэн Сталинскэ гурбадхи табанжэлэй планууде баталан абаан байна.

Арад-илагша, арад-зөбсөгтө болон ВКП(б)-ийн Ленинско-Сталинскэ ЦК-гэй, инаг эсэгэ нүхэр Сталинай хүдэлмэришэн шэнэ илалтанууде туйлаха хизаарлашагүй энэргээр, агуухэ хүсэнтүгэс барагдшагүй энтузиазмаар бусалан байна.

Геройнуудай оройн, социалистическэ эхэ оройн 183 миллионно арад болон алдарт Сталинскэ Конституциин алтан туян доро, Маркс — Энгельс — Ленин — Сталинай илагшад агуухэ туг доро батабахы жагсанхай.

Сталинай — манай наран, Сталинай — манай жаргал, Сталинай — манай туг, Сталинай — социализмын илагшад символ, Сталинай — манай замны заагша гэрэл, Сталинай — энэ хадаа мүнөөдөрэй Лени.

Ажалша арада эл жаргал болон, арадай дайсады хүртэ аюул болон, удаан олон жэлүүдэ ажалшад, мандаг, манай инаг **СТАЛИН!**

АМАР МЭНДЭ, МАНАЙ АГУУХЭ ХАНИ НҮХЭР!

Вргэн, уужам үрсайланһаа нааша
 Үер эхэ, үнэр баян жаргал,
 Удэрбүрин үнэхээр дүүрэн байр
 Үзһэн манай үри зүрхөнэй дуун
 Хонго бүри хонгөө найхан болонол,
 Сагбүри салгидама дүүрэн гаранал,
 Эндөш, тэндөшөө элбэг гоёр өбхөрнөл,
 Дорноош, дөрөнөшөө дорнон аллагаар долгилнол.
 Энэ жаргал, энэ байр, дуунайманай
 Эхин гарсань, эхин элһөнө Танһаа лэ!
 Хонгөө найхан, салгидама дүүрэн аялгынманай
 Хурдан булагань коммунист түрэл партиһаа лэ!

Мүнөөдөр, — хүнтүрэлтэнэй түүхэдэ
 Мүнхөдөө мартуулашагүй байсханан үдэртэ,
 Алар эхэтэ жаран наһанайшын ойдо
 Арадай манай аркум зүрхэ дэлгээнэмди.
 Жаран наһанайш алхам бүхэни үзэхэдэ
 Жабхаланта наранай гэрэл туян мэтэл.
 Дүшэн табан дүүрэн илагыншини жэлүүд
 Дүрбөн — табан зуугаад жэлэй жөшөшөгүйл.
 Дүлэтэ шини халуун хурса заабаринууд
 Кремлин одоной хэтын туяагаар дамжажа,
 Дэлхэйн бүхы булан тохойгоор гараал,
 Дүрбөн зүг, найман зүбхиста таранал.
 Арбан нэгэн айл бүлэ арадууд соогоо
 Адли эрхөө олохо шөнөөр түрэн
 Бурят-Монгол арад өөрнөгөө дабалты
 Баатар Танай солотой ходоо холбуулаа.

Тэндэ, хаана тэргын хубхай ханилан,
 Ган судһаа хоорондон газар нутагта
 Трактор, комбайн манай хүбүүд жолооднол,
 Талын уужамаар таран далай долгилнол.
 Тэндэ, хаана дайдын дархи дацан сүмын
 Дабхар гоншоо гандан бөшхүүрэй абаян,
 Хөнгөрөгтэ лам, хэсэтэ бөөгэй улаан,
 Хэрэгын ноён, хоблог баянай бузар замаан
 Зөдөлөн байһан эрлиг хуурай дайдада
 Зөндөмөн шулуун — мүнхөгтэ, алтата жаргал
 Ажалай илалтын хүсэтэ ехэ симфонейор
 Москва хүрэтэр гаража байһал солбоноор.
 Ярууна, Хорин илаа ноёсон талвуудаар
 Үүлтөр бүрийн мал адуунанай бөлшөхөдө,
 Байгал, Саянай үбөр хормой тайгануудаар
 Барилга нормого, фабрика заводуудай бүтэхэдэ

Шүлгөөр тандаа дуулангүйгөөр аргагүйл,
 Соло алдарынтай дуудангүйгөөр аргагүйл.
 Энэни Та дууһын манда олооголто,
 Элбэг дэлбэг уураг тараг дэлгээлтэ!

Үбөгөд, хүгшөдэй үлигэр таабарини орондо
 Үзөсхөлөн найхан Танай Хуули мандажа,
 Үнэр тарган үлир амтан жэмэстэ
 Үнгэн гөв сээрлиг соошни жарганабди:
 Үдэр хүнигүй, агуухэ сээрлигшэ, Та
 Үхибүүдөө шэнги урагуулан манай ябанат.
 Эрээ-марьян элбэдын дайсады хоролонһоо
 Эрид хамгаалан, урагшаал манай дахуулиат.

Мүнөө үсын мүнхэ Ленин — Тандаа
 Мүнгөн өмөөл, хүлэг мори баринабди,
 Хун сагаан хонин төөлэй табинабди,
 Тун сөгөөн арзын дөжжэ үргэнэбди;
 Эрдөн байлигай уурхай дээрэ хүлээнэбди,
 Эрхим колхозой наадан дээрэ уринабди.
 Уран найхан найр — баараа дөлгөжө,
 Ухаан сөжмөгөө улаан шуһа бусалгажа,
 Бурят арадай байраар халиһан зүрхэнэй
 Булгилма угалзатам хүндын эхэ үдэнһөө
 Эгээл халуун мөндө амараа хүргэжэ
 Элһэн дээрэ гарышни адханабди, Сталин!
 Шини замай сэсэн мэргые дүүрэнээр
 Шүлгөлэн хөлөхө үгын хомор байһанһаа,
 Шини гэгээн эсэсэй эхэ зорилгодо
 Ямар эхэ дура зоригоор шуһанһаа
 Дууһын хөлөхө үгын хомор байһанһаа,
 Дуулажа хөлөхө манай юрөөл нимэл даа:
 — Хамаг гэрэл, хамаг нара бадаргааша,
 Хамаг тула хамаг сондо сасаргааша,
 Арадай вождь, хани нүхэр, инаг багша,
 Алтан дэлхэйн агуухэ баатар — Сталин
 Эгүүридөө мүнхөөр мянганай мянган жэл
 Эдүүр энхэ манай хүтэлхөн болтогой!

Орденто поэт
ЦЭДЭН ГАЛСАНОВ ба
Б. АБИДУВ
 шүлгөлэн зохиобо.

НҮХЭР СТАЛИНАЙ ОБРАЗ — ИСКУССТВОДО

Ленинград, декабриин 19. Ородой музей болон «РБКА ба Улан Сэргэй Флот» гэнэ выставкын залнууд соогуур, «Арадуудай вождин образ советскэ художнигуудай зурагуудта» гэнэ темэдэ специальна экскурси өмхидхөхөн. Выставка дээрэ, нүхэр Сталинай ажабайдалһаа эпизодууде харуулан зурагууд бии.

«Героическэ экипажын үулзлга»: нүхэр Сталин ба правительствын членүүд аэродром дээрэһээ, Чкаловтай хамта бусажа ябаниһан харуулан, художник Малышевэй зураг тон ехэ хожихолтой байна.

Соведуудэй Бүхэсоюзна VIII Оно съезд дээрэ, СССР-эй Конституциин проект тухай нүхэр Сталинай доклад хөлөжэ байһан харуулан, Сварого ба Мудоров гэгшэдэй хоёр зураг экспонировалагданхай.

Нүхэр Сталинда зориулагдан, московско ба ленинградскэ мастернуудай графическэ хүдэлмэринууд тусгаар суглуулагдаха байна.

Выставкые харагшад болон «Сталин 1905 ондо Чиагурска хүдэлмэришэдэй дунда», «Сталин Царицынскэ фронт дээрэ Ворошиловтай ба Нархоменкотэй хамта», бусад олоние харуулан, художник Кутеладзе гэгшын зохиһон эхэнүүд үнгэтэ эфортнууде үзэхэ байна.

Музей хадаа нүхэр Сталинай ажабайдалы ба революционер ажал-абуулгы харуулан, 10 гаран нүүдэл выставкөнүүдэ хүдэлмэришэдэй клубуудта ба заводуудта эльгөөхөн.

„Сталин, Бурят-Монгол арадай творчестводо“

Манай республикын бүхы организацинууд, ажалшад болон агуухэ Сталинай түрэнһөө хойшо 60 жэлэй алдарт ойдо халуунар бэлдхөн байна.

«Сталин, Бурят-Монгол арадай творчестводо» гэнэ тухай сборник, декабриин 20-ой үдэр хөблөгдөн гаргагдаба.

Орденто поэтүүд нүхэд Цэдэн Галсанов, Хоца Намсараев, орденто драматург нүх. Шадаев, поэтүүд нүхэд Семен Метелица, Даяри Хилухин, Бим, арадай суута үлигэршад нүхэд Апполон Тороев ба Магай (Сороковиков) гэгшэд тус сборникые зохиолгодо хабаадалһан байна.

Төрөнһөө гадна, Иркутскэ поэтүүд Иннокентий Луговский, Константин Седых гэгшэд хабаадалсаа.

„Сталин баатар“, „Мянгаад бөшөгүүд“ гэнэ нүх. Галсановай бөшөн шүлгүүд, төрөмөл «Агуухэ Сталинда» гэжэ нүх. Хоца Намсараевай шүлэг, энэ сборникто хөблөгдөн байна.

Окинскэ хошуунай, Сорогскэ сельсоветдэй, Сталинай нэрэмжтэ колхозой колхозник нүхэр С. Б. Поронтевагай хөөрөн «ба нүх. Метелицын бөшөө абаян „Бурьялан байгаа байр“ гэжэ агуухэ Сталинай тухай дуун хөблөгдө.

Элиасов болон Сталинай тухай — „Халуун зүрхэн“ ба бусад олон эвенийскэ дуунууде суглуулаа. Эдэ дуунууд оршуулагдажа, дурсагдаша сборник дотор хөблөгдө.

Закаминай аймагай избач нүх. Санжа Шагжиевай үгөө, Башнов ба Шадаев хоёр бөшөө абаян „Сталин бидэндэ баярай түлхүүр баруулаа“ гэнэ дуун гаралсаха байна.

Энэ сборник хадаа 1940 оной январьда бурят ба ород хэлнүүд дээрэ хөбрөхө хөблөгдөхө юм.

Баир Ангаров.

И. В. Сталин — Хүдэлмэришэн-Таряашанай Улаан-Армиин организатор

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. И. Ленин ба И. В. Сталин Смольно соо, улаанфлотчуудтай хөөрөлдөж байна. (1917 ондо).

«Сталин ба Улаан Арми»

(СССР-эй Оборонны Нарком К. Е. Ворошиловый кингэ-нөө).

...1918 оной августын ахин. Хасагуудай красновско частнууд болбол улаан полкунууды концентрическэ сохитур, Вилга хүрээр турихыс хэдээ, Царицында довтолжог байгаа. Олон үдэригүдэй торшо соо, бүхидөө Дюноассай хүдэлмэришөө өүридэн коммунистическэ дивизион турүүтэйгээр, улаан сэрэгүүд болбол тон байтар эмхидхэгдэн хасагуудай частнуудай онхусэсэй хашалтыс эсэргүүсэн сохижог байсан юм. Энэ хадаа угар ехэ хүшэр хүндэ үдэригүүд байгаа... Фронт дээрхи байдал хадаа катастр физическэ шахуу болоод байгаа Таха мэтээр хүрээлэн, өөрингөө фронтнуудаар Волга хадхлан, противнигай фронтонь үдэр ерэхэ бүри турин хашажа байгаа. Гэдэргээ суухариха зам бидэндэ угыс байгаа. Зүгээр, нүхэр Сталин болбол—дайвиние заболд илахэ, үйбүтасохиго. Зорилго табинхай байгаа. Сталиний энэ влагдашагүй дуразоригонь тэрэнэй дүтэн бүхы соратнигуудта дамжуулагдадаг ба, хүшэр байдалда байбашье наа, иналтадаа хэшишье нэжэглэдэггүй хэн.

Төд бидэнэр илаабди. үйбүтасохигодон дайсан хадаа Дон тэсшэ холо тургидэн юм.

...Байдалай серьезность хадаа Петроградта контрреволюционерно загворай элирүүлэгдэн «бадалаар улам бүри гүнжигрэн хурсадаа хэн энэ загворнуудай хүтэлбэрилэгшэдэнь баруун фронтын штабта, VII армид ба вриштаска далайн базада алба хэдэг военнэ специалистнууд байсан юм. Манай хэдэн полкунууд противнигай талада ороо хэн; «Красная горка» ба «Серая лошадь» фортнуудай бүхы гарнизон болбол советскэ засагта эсэргүүсэн выступалахан байгаа. VII арми болбол бүхидөө шахардалгада ороо хэн, фронтны суухариха эхилээ хэн, дайсан хадаа Петроградта дүтэжэж байгаа. Энэ байдалыс дары аршалаха хэрэгтэй болоод байба.

Центральна Комитет болбол энэ

зорилгоор, нүхэр Сталиниие дахин шэлэн томлоо. Гурбан неделин торшо соо, нүхэр Сталин болбол эрид хубилалта байгуулажа шадаа хэн... Нүхэр Сталин хадаа военнэ командованиин оперативна хүдэлмэриде хамааралсаа. Нүхэр Лениндэ нимэ телеграмма угсөө:

«Красная горка» нүүлээр, «Серая лошадь» усалдаа... Зургаа х н оной нүүлээр, нүхэр Сталин хадаа Лениндэ мэдэсэбэ:

«Манай частнуудта хубилалта боложо эхилээ. Энэ нэгэ недели соо ганса-гансаараа гү, али группараа төрөлхө ябадал байгаа. Деэртирүүд хэдэн мянгаа-цаараа бусажа байна... Мүнөө дээрэ, довтолгоннай амжалтатай лозна, сагаантан төрөлхөн. Мүнөөдэр Керново-Воронино-Слепино-Каскова линиис эзэлэбди. Олон пленнигүүд, хоёр гү, али элон буунууд, автомадууд, патроннуудыс абаади. 6-дахы дивизион, минни мэдэлдэ хоёр миллион патрон эльгээгты...»

1919 оной намар. Бүхы граждаска дайнай шидхэхи, хубилалтын момент боложо байгаа. Ленинин хадаа Орлодо ойртожо ибаа. Бүхы урда фронт гэдэргээ суухариха байгаа. Доторой байдал байнал тон хүндэ болоон байна.

Энэниие абрхаха хэрэгтэй. ЦК болбол РСФСР-дэй член болгон, нүхэр Сталиниие урда фронтдо эльгээбэ.

Нүхэр Сталинай ошоходонь фронт дээрэ тон тодорхой бэшэ ба хүндэ оршонбайдалтай байгаа.

Тэрэ байдалтай танилсаад нүхэр Сталин дары шидхэбэри абабди... Сталин болбол хушан планиие буруушажа, шэнэ дуррадалнуудыс ханаашалан, тэрэниие Лениндэ эльгээбэ...

Сталинай шлань Центральна Комитетээр баталан абгаа. Урда фронт хадаа гол сохилтоо Харьков-Дибасс-Ростовые шэглүүлэн хэдэн байна. Резултатадэн мэдэжэ: граждаска дайнда хубилалта хэгдээ. Деникинскэ сэрэгүүд хара далай оруу хаягдаа. Украина ба Хойто Кавказ хадаа сагаангардей-цүүднээ сүлөөлэгдэбэ. Энэ бүхыгээр тон ехэ габияа нүхэр Сталинда хабаадана...

С. БУДЕННЫЙ
Советскэ Союзай Маршал

НҮХЭР СТАЛИН БА УЛААН АРМИ

Агууехэ советскэ аяд ба бүхы дэлхэйн ажалшад болбол арадуудай вожды нүхэр Сталинай түрэнгөө хойшо жаран шэлэйн оёе тэмдэглэжэ байна.

Нүхэр Сталин хадаа өөрингөө бүхы ажабайдалыс ажалшан массын интересэй түлөө, өөрингөө түрэл партиин интересэй түлөө тэмсэлдэ үгөө.

Тэрэ болбол Ленинтэй хамта, манай большевистскэ партиие байгуулаа. Тэрэ болбол Ленинтэй хамта, дэлхэй дээрэ турүүшын советскэ гүрание байгуулаа. Тэрэ болбол Ленинтэй хамта, манай хүсэнтүгэс Улаан Армиие байгуулаа.

Граждаска дайнай жэлүүд соо, агал аюулта участогүүд дээрэ шидхэхы илалтануудыс хэн эмхидхэбэ?

Нүхэр Сталин. Манай оройной арадай бүхы ажахиё социалистическэ реконструкцияда манай партиие, хүдэлмэришэн аяншиё ба таряашалдыс, Лениниие хойшо, хэн хүтэлбэрилэбэ?

Нүхэр Сталин. Социалистическэ байгуулалтын фронт дээрэ бүхэдэлхэйн-историческэ илалтануудыс хэн эмхидхэбэ?

Нүхэр Сталин. Лениний ба Сталинай хүтэлбэриер, манай парти болбол дэлхэй дээрэ турүүшын социалистическэ гүрэн байгуулаа, эндэ ажалшад хадаа зол жаргалтай ба шанга-шадалтай ажабайдалаар ажабууна.

Нүхэр Сталинай хүтэлбэриер, манай парти болбол арадай дайсадай үдэртэй урда нүртэй ба эбдэршэгүй хүсэн болоо.

Манай гүрэнэй социалистическэ байгуулгын аяншиё халбаридахи бүхы илалтанууд, бүхы амжалтанууд хадаа нүхэр Сталинай нэрэ

1935 оной майн нэгэн, — сөлмөг, паратай үдэр байсан юм. Агаарай найхан аромада жэгдэ жэрын ябана, тэдэнэй булад даланууги яларана. Моторой абяе булижа, пролетарска гимнийн хүсэтэ дуун ханхинна Мавзолейн риуна дээрэнээ нүхэр Сталин ивиение хаража байна гэжэ ланахадаа, зүрхэмнай байраар задараа хэн. Штурвалдаа буугаад ябахаддаа, — парадта хабаадалса-нан туладаа, нүхэр Сталинтай уулзахам байна, гэжэ бодобоб.

Зүгээр, ханаашаарам бүгэдэ долоогүй хэн, ушарань, аэродром дээрэ ерэжэ буунагым нүүлэ. Намай гэнэтэ хушанайм прицадок дайраба. Врачнууд, намайс хүндээр үбдлөө гэжэ мэдэрэбэ. (Оу хэхэб? Гэнэтэ үүдэн нээгдэжэ, столиник медицинскэ эрхимүүдэй группа комната соомни оржог эрэб. Тэдэнэр намайс үзэжэ, эмнэхыс шидэбэд.

Хожомын мэдэхэдэм, парадта хабаадалсагшадтай уулзалта дээрэ нүх. Сталинда нигэжэ хэлэһэн байгаа:

—Летчик Громов угы. Ехэ үбэшэн.

Иосиф Виссарионович болбол минни үбэшэлэн тухай мэдэжэ, консерлиум татахыс өөрөө захираа. Тийн, агууехэ вождин дулаан ба найшаангы гарань минни ажабайдалай тон хүшэр минутата нам тэсшэ харбайба...

Нүхэр Сталин болбол летчи-гуудыс бүхы сөдхэлээрээ инаг-ладаг, тэдэниие хайралдаг ба ганнадаг.

И. сиф Виссарионовичын энэрэнгы ородолгыс ба анхаралыс тон наяхан өөрдээрэ дахин үзэб. Энэ жэтэй, авиациин хайн үдэрнөө хэтэ хонг урда тээ намайс телефоноор дуддаба.

Шаганхалдм, минни танил голос, Иосиф Виссарионовичын урин зөөлөн голоосонь дуудлаа:

—Мэндэнай, нүхэр Громов! Бэсмытнай элүүр ямар бэ?

АГУУЕХЭ БАГША БА ХАНИ

★ ★
М. ГРОМОВ—
Советскэ Союзай Герой

—Спасибо, Иосиф Виссарионович. — гэжэ харуусааб.

—Августын арбанайманда «Максим Горький» шэнэ самолет —гигант дээрэ нуужа, Тушинск аэродром дээгүүр нидэхыс Танааа гуйга гэжэ бидэ ханаа ханди: Та урдань «Максим Горький» испяталагша нэмнай...

—Иосиф Виссарионович! Захи ралта угыт. Би хэзээшье, хай-шаашыс зорихо болоо наа, бэлэн байнаб!

—Угы, би захирхалыс ханаа бэшэб. Би танай ханаажыс дурые ба бэсмытнай байдалыс мэдэхэ ханааб. Теэд, Та шадаха гүт... — гэжэ уриханаар ба серьезноор асуугалхэн.

Авиациин хайн үдэртэ, Тушиндэ, агаарай гигант «Д—760» жолоодооб.

Нүхэр Сталин болбол гүрэнэй угаасханүүд зорилгыс шидхэхэ-гайгөө хамта, амиды хүн тухай, гэрэнэй ажабайдал ба зол жаргал тухай хэзээдэшье маргадагүй Гризодубова, Осипенко, Расковгай ниддэгэнэй нүүлдэ, Кремль соо болоон уулзалга ханаандам ороно. Георгиевскэ зал соо, эрхим летчигууд: стро-вицууд, испятаельнууд, штурманууд, конструкторнууд суглараба Бүгэдэ, нүхэр Сталинай оржог эрхыснэс эхэтэ хүлээнэд. Уда-шьегүй, манай инаг Иосиф Виссарионович оржог эрэб.

—Наашта буухыс гуйнаб— гэжэ, стоадо, Политбюрогой членүүдтэй хамта нуухыс нүхэр Сталин бидэндэ дурдахаба.

Тийхэдэн, бидэ халуун баяс-халан хүргэһэн байнабди.—Нимэ хүндэтэ эрхыс алдарта хэрэгүү-ээр харуулаха ёһотой байнабди— гэжэ би хэлээд, Советскэ авиациин, дэлхэйн шэнэ рекорднуудай түлээ тост үргэбэб. Өөнэдэнгөө

наанай хүсэлыс нүхэр Сталинда хэлэхэе хүлэежэ нуугшад: Георгий Байдуков ба Антотлий Серов хоёр намайс дэмжэ хэн

Иосиф Виссарионович болбол минни халуун үгэнүүдыс анхаралтай-гаар сон осонхойгоо нүүлээр, үгэ хэлэжэ эхилээ хэн. Агууехэ оагшн хадаа манай ойрын ерээ-лүйн зорилгонуудыс ойтгостой ба элээр тодорхойлон хэлэһэн байна.—Бидэнэй дэлхэй дээрэ юн-шыс аюултай бэшэ, зүгээр, олон юмэ бидэндэ үнэтэй. Хүнэй ам-ибэ манайда юннэшыс үнэтэй.

Манай баатар зоригтойной ами-бөө, заримдаа юннэшыс суухарил-тагуй зүрхэлдэг летчик-геройнуудай амибөө,— гэжэ нүхэр Сталин хэлэнэ,— манайда ямаршыс рекорд-нууднаа, тэдэнэй хэр агууехэ байбашыс наань, бидэндэ үнэтэй. Тийнхэнэ, парти ба правительствэ болбол манай геройнуудай ами-бэмыс ба тэдэнэрэй бүлын тайбан ба зол жаргалыс анхаран хама-гаална, нимэнь, аюулта ниддэг-гөнүүдыс тон шухала ганса-нагэн ушарнуудта элэ зүбшөөгдэхэ байна.

Сталин болбол шэнэ типын летчигууд тухай өөрингөө гайхамшаг хүсэтэ үгэнүүдыс хэлэ-э—Тиймэ летчигууд хадаа өөнэ дынгөө баатаршалгыс мэргэн рас-чедор, бодомжтой, үндэр культу-ратай ба техникыс шудалан мэдэл-гэтээсэ зохиладуунад— гэжэ хэлэ-ха зуураа, Иосиф Виссарионович болбол минни зүг тэсшэ хандан:—жэшээлхэдэ, тээ тэрэ-тэ тархитай нидэнэ...— гэжэ шоглон хэлэ хэн. Энэ моментдэ би ялаашыс золтой байгааби! Нүхэр Сталинай магтаал хадаа минни харуусагтын мэдэрэлэс бүри бүхэжүүлхыс намайс уялгалаа хэн.

Нүх. Сталин болбол, бидэнэр, летчигуудыс хүнэй тон эрхим шэ-мэгдээр: айхагүйн, баатарзориг-гойн, зүрхэлги ба шэн габияа

гай чертануудаар эсэгэ ёһоор хүмүүжүүлнэ. Эдирхэгэ ба шэн э-риг гаргалга болбол героизмын нэгэ талаан юм, нүгөө,— тон шу-хала талаан.— шадабари болбол — гэжэ, Иосиф Виссарионович летчигуудтай хөөрөлдэхэдэ холо-лэ хануудад. Летчик—энэ хадаа концент рированна дуразориг, эдирхэлээ орохо шадабар итн юм. Зориг хадаа городыс абадгэ-гэбэшье, зүгээр, энэ хадаа зориг ба эдирхэлдэ бэлэн байлгань эрхим энанинуудтай зохиладихой байхадань шадагдаха байна— гэжэ нүхэр Сталин заана.

Иосиф Виссарионович болбол радвой ба дунда летчигууд тухай тусхай халуунаар, иналгалтайгаар хэлэдэг байна. Чкалов, Белков ба Байдуковтай уулзалта дээрэ, нүхэр Сталин хадаа авиациин найдабари ба туагууриин түлээ-эхэнүүд ба баганууд летчигуудта-гүлээ турүүшын тост барая хэн.

—Хэн бага ба хэн ехэ юм мэдэгдэнгүй, хэрэг дээрэс лэ тодор-хой,— гэжэ нүхэр Сталин хэлэһэн байна.

Летчигууд болбол тэрэниие гэд-рэг дээрэнэ тодруулаа. Радвой летчигууд хадаа эхэ оройнойд дайсадай тэмсэлгын дайныс өөлэдэггөө гайхамшаг— шэн ду-габиялаар алдаршуулжа, арадай героин хүндэтэ нэрлээргыс олоон

Авиациин агууехэ организатор болбол нүхэр Сталин хадаа авиациин ажахиин бүхы асуудалуудта Ста-лю-адмысн шудалан мэдэдэг оагшн-тэрэ хадаа асуудал бүхыниие шидхэхэдэ, тэрэнэй тон ноёр-оыгостой, конкретно байгаа ба-луялдаг.

Транспортирнэ ниддэгэнүү-дүшаа совещаниие нүхэр Сталин өөрөө үнгэртэ хэн. Иосиф виссарионович болбол тийн ниддэгэнүүдтэй тон аюулу-хан аха ёһотой гэнэн асуудалыс сугларашадай урда табинын м-дойго полюста агаарай экспеди-эльгээжэ тухай, полирны ур-хууд станица буулгаха план тур-мүн эндэ мэдэсэһэн байна.

Нүхэр Сталин өөрөө глөө-дсаража стол дээрэс таюладха-амар газарта станица байгу-хаб, тэрэниие заажэ үгэдэ дурдахаа хэн.

И сиф Виссарионович хадаа вод бүхэнэй үлэбэригын хүсэ-мэдэдэг ба хаана ямарнуудай нүүдэй табигданхай мэдэдэг би-на. И сиф Виссарионович бай-машинануудай ниддэгын шавга-тайн, самолетуудай деталнууд-тайн бүрин танил байл Нүхэр Сталин болбол фигурна-лотаж гүшаа совещани дээрэ ле-чигуудтай хөөрөлдэхэдэ нүүл-ээр, манай хүдэлмэриде тон үгэ-тэй практикческэ зүбшэлүүд үгөө хэн. Нүхэр Сталинай зар-ри болбол тон тодо, конкрет хэлэһэн лэ үгэ бүхэншын са-дэ хадустай байдаг.

Сталин гэнэн үгэ хадаа револ-уцида— символическээр, урлаг-илалтаар ханхинна. Энэ на-эрижон, манай летчигууд д-дынгөө баатаршалгыс туйла-Манай авиациин бүхы туйла-нуудань энэ нэрэтэй бай-най (э-эсэгэ байда

ка дайнай нүүлээршыс, У-Арми тухай нэгэхэншыс мин-мартадаггүй.

Нүхэр Сталинай оролдо-Улаан Арми болбол шада-хүсэн болоо. Сталинскэ Армиин хүсэ ба шадалыснэ, социалистическэ эсэгэ дайсадингэнэнтэбэшэ туршада-

—Нүхэр Сталинай оролдо-анхаралыс, билэ, сарга-үдэр бүхэндэ үзэнэбди. Сталин болбол Хүдэлмэ-Таряашанай Улаан Армиин военнэ соведэй член.

Улаан Арми ба тэрэнэй ни-удай состав хадаа парти-тригна Комителыс ба н-нигуу вожды нүхэр Сталиниие хэ-хэээ хэзээнэйхнэшыс хэ-жэгсанхай.

Улаан Арми болбол Сталинай нэрээр зоригжон-нойгоо интересеыс эрэлд-айнда хамгаалаха.

Нүхэр Сталин—энэ хада-миллионно советскэ арми-жаргалань ба баярта-а ажабайдалай мүн.

Манай түрэл хани, в-багша нүхэр Сталин, о-олон жэлүүдтэ энэ ажабууг, манай!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нэгэдэгээр Морито Армида нүхэр Сталинай ерэлгэ.

тэй холбоотой.

Энэ агууехэ хүнэй ажабайдал ба хүдэлмэринь тон ололын байсан тулаань, тэрэниие хүсэдээр ба гүнзэггүүгээр бэшэнаа, б. гонихон статьянаа байтагуй, арбаад томууд соомше багтахагүй байна.

Манай хани, вожды ба багша нүхэр Сталинай түрэнгөө хойшо жаран нага гүйсэһэнэйнь үдэртэй, тэрэнэй хүдэлмэрин нэ-э халбари — военнэ халбарар хэлэхэн үгэ хэлэхэм.

Пролетарска полководцын аяналь, нүхэр Сталинай творческэ гениин военнэ хүдэлмэриде онсо хүсэтэйгээр гар агдаа. Нүхэр Сталин болбол военнэ хүн бэшэ наа, оршонбайдалыс түргэн ойлгожэ, оршон байдалыс тусгаар гүнзэгтэ сэгнээ, зүб шидхэ-хэбэри абажа, фронт дээрэ хатуу гараараа гурим байгуулаа, Улаан Армиин толотомо илалтануудыс эмхидхэ. Революцида эгээл аюул-тай, хаана, мэнэ-мэнэ катастрфа болхоё байсан тэрэ участогүүд-та Ленин болбол хэзээшье нүхэр Сталиниие эльгээдэг хэн. Царицында, Петроградта, Пермида, Урда фронт дээрэ ба бусад олон

фронтнуудта тиймэ байгаа.

Нүхэр Сталин хаана ошоноб— тэндэл хэзээшье иладг байгаа.

Нүхэр Сталин болбол граждаска дайнай үдэс угаа ехэ хүдэл-мэри хэдэн юм. Нүхэр Сталинай бодотоороо гигантска хүдэлмэри тухайнь, тэрэнэй табн нага гүйсэһэнэйнь оин үдэртэ, Оборонны Арадай Комиссар, Советскэ Союзай Маршал нүхэр К. Е. Ворошилов хэлээ хэн.

Нүхэр Сталин болбол ямаршыс хаалта бэрхэшэлүүдыс дабан, Нэгэдэгээр Морито Армиие байгуу-лан ба идейнэ зоригжуулан тухайнь хэлэхыс хүсэнэм.

Морито Армиие байгуулаа бол-бол военнэ искусствын хүгжэлэтэ тон шэнэ, мүн агууехэ пролетарскэ стратег нүхэр Сталинай организационно творчествын урэн болоон гүм. Энэ хадаа кавалерийскэ дивизинүүдыс арми шэнги, тиймэ томо соединени болгон хамтадал-гын турүүшын опыт байхан юм.

Морито Арми хадаа, өөрингөө организатор нүхэр Сталинай найдабарни толотомоор дүүргэжэ байхан хэн бүхэндэ элгэ. Мор-ито Арми болбол дайсадыс дээр-

дээрэбэнь сохижог, граждаска дайнай илалтануудай тон шухала факторань болоо хэн.

Нүхэр Сталин болбол Нэгэдэ-гээр Морито Армида айхабар ехэ-ролдогто ба анхаралаа таюидат-оюуна. Тэрэ хадаа улаанармей-чуудтай ба командирнуудтай сар үргэлэжэ хөөрөлдэжэ, Морит-Армиин боецүүдыс героическэ шэн габияада зоригжууна. Морито Армиин Улаанармейчууд ба коман-дина состав болбол нүхэр Сталиниие эхээр иналгадаг, тэрэниие хүндэтэ улаанармеец болгон орууланхай.

Нүхэр Сталин болбол больше-вистскэ партида ба советскэ орондо преданнэ кадрнуудыс— Морито Армиин военначальни-үүдыс анхаралтайгаар оролдон ур-гуулаа. Тэрэ хадаа Морито Ар-миин дутуунуудыс шадамараар захидаг ба юу хэхэ ёһотойс саг-соонь хэлэжэ үгэдэг, тэдэнэй хайн инициативыснэс ходо урмашууд-га байна. Нүхэр Сталин болбол эхэ оройной дайсадай, илменигүүд-тэй хатуугаар тэмсэдэг ба найдабарнигүи военспецүүдхэ штабуудаа сээрлэдэг хэн.

Нүхэр Сталин болбол граждас-

проев

Жэ

револ-уцида— символическээр, урлаг-илалтаар ханхинна. Энэ на-эрижон, манай летчигууд д-дынгөө баатаршалгыс туйла-Манай авиациин бүхы туйла-нуудань энэ нэрэтэй бай-най (э-эсэгэ байда Ул-ошхо рохоо ррант лосыс дэсгэ 19: Фран Челю-ловт тэб-ладаж ами б-жэ б-жэ Эсэ-жамта-Пил-нигуу вожды нүхэр Сталиниие хэ-хэээ хэзээнэйхнэшыс хэ-жэгсанхай. Улаан Арми болбол Сталинай нэрээр зоригжон-нойгоо интересеыс эрэлд-айнда хамгаалаха. Нүхэр Сталин—энэ хада-миллионно советскэ арми-жаргалань ба баярта-а ажабайдалай мүн. Манай түрэл хани, в-багша нүхэр Сталин, о-олон жэлүүдтэ энэ ажабууг, манай!

„Сталин—энэ хадаа мүнөөдэрэй Ленин“.

(А. Барбюс.)

Миний ажабайдалай нургуули

Би нэгдэе кузнецкэ заводой дэлмэршэдэй нэгэн К. Федорчэе бэшэе абха нам, тэрэ хамта ниггэжэ бэшэе: «Простой шахтёр нэрэн бүхы дэлхэйдэ суури болсо, тэрэ хадаа манай агаар агууехэ вожьнуудтай шана, инаг нүхэр Сталинтай эрлэдэнэ гэжэ мэдэхэн тон арламаар байна.»

Нүхэр Сталинтай уулзалга ба эрлэдэнүүд болбол өөрынгөө ажабайдалые хүсэд шэнжэн болоо арга олгоо, мүнөө үедэ хэн олоод байнэбиб, нимэ болохо адалдам тубалаа. Нүхэр Сталин даа ажалай социалистическэ тодуудай түлөө манай хүдэлдэндэ туйлай ехэ удхаманарые гоо, тингээд энэ хүдэлдэн хадаа олодай агууехэ хүдэлдэнэй хэактере олоон байна. Энэ хүдэлдэн болбол миний нэрээр— Стахановска хүдэлдэн гэжэ нэрлэгдэн байна. Харин, энээнине Сталинска гэжэ нэрлэхэ хэрэгтэй байн байгаа.

Нүхэр Сталинтай эгээл түрүүн уулзалганаа хананаб. Энэ хадаа 1935 оной октябрьска найндэрэй үедэ хэн. Ехэ театр соо болоон оржественнэ заседания хабаралсаа нам. Боро үнгэтэй юрын жүжүрэтэй, инаг Сталин президентэ харгалдаба. Эгээл энэ мөөнтдэ, би хадаа агууехэ историческа үзэгдэлүүдэй хабаралдша болохоо бэлхэндал байгаа. Тингээд, милл 7-8 хоноод нүхэр Сталинтай хажууда үгэ хэлэхэб, шөө дурба хоноод байхада агууехэ вожжин гайхамшаг үгэнүүрше дуулахаб гэжэ ханажа шадата байгааби!

Энэ хадаа Кремльдэ болоон

А. СТАХАНОВ

нэгдэгээр стахановска совещани байгаа. Өөрынгөө ойрын соратнигуудаар хүрээлэгдэн нүхэр Сталинтай харагдахалань, зал соо юун болоо нам, —тэрээнине бэшэжэ шадаргахагүй. Энэ хадаа агууехэ байрай амаршалгын хүсэтэ долгин байгаа. Миний зүрхэмни байраар билгаража байгаа. Нүхэр Сталин болбол бидэние амаршалаа нэн, бидэндэ энэохилээ нэн, бидэндэ аплодироваалаа нэн.

Совещани дүрбэн үдэр соо болоо. Нүхэр Сталин өөрөө халы-дээл үгэ хэлэхэн ааб гэжэ эхэтэ хүлээгээ нэмди. Тингээд, нүхэр Орджоникидзе сонсохоо: «Нүхэр Сталинда үгэ үгтэбэ. Аллодисментүүдэй хүсэтэ абаннаа, Кремлевскэ дворецнэй ханануудань дорбожо байба.»

Олон минута үнгэрэнэ, харин, аплодисментүүд замханагүй. Нүхэр Сталин энэохилэн хаража байба. Нүхэр Сталин хадаа саг үнэтэй гэвэн хэбэртэйгээр, час тээшэ заана. Тингээд, совещанин түрүүлэгшэ Сергей Серго болбол нарын байгаа залые заажа харюусаа нэн.

Удаань, зал соо замханадань нүхэр Сталин үгээе эхилээ нэн. Нүхэр Сталинтай выступлениүүдэ дуулаха зол намда олон дахин тудда. Нүхэр Сталин аалхань голоосор, зөөлхөнөөр ба простойгоор хэлэдэг.

Нүхэр Сталинтай үгэнүүд болбол хүнэй толгойдо олон ухаан гүрүүдэдэг, гайхамшаг шадарга байгтай. Нүхэр Сталин болбол

өөрынгөө үгэнүүдэе, бидэнэй оюун мэдэрэлдэ бүхөөр халуудахаар хэлэдэг. Нүхэр Сталин хадаа хэдэн фраза хэлээд, тэрээнэйгээр зарим үгэнүүдэнь тодоохон, дахин дабтатад.

Стахановска совещани дээрэ вожжин үгэ дуулахадаа, миний бүхы ажабайдал нидэнэй урда дахин эли тодоор харагдаа нэн. Миний рекорд туйлахан замые, нүхэр Сталин тиймэ найнаар хааннаа мэдэнэ гэшэб гэжэ гайхаа нам.

Хожомнь, нүхэр Сталинтай уулзаха бүридөө, би болбол тэрээнэй эрдэм мэдэрэлэйи угааехэ запасые, тэрээнэй үгэдэг, тэрэ иматга гүн прогнозые эхэтэ гайхагша нам.

Кремль соо болоон уулзалганаудай нэгэн дээрэ, нүхэр Сталин намайе өөртөө дууджа абашаад, юндэ бээс нүүдэртэ баринаш гэжэ асуугаа нэн. Тингээд, энэ хадаа даруу заннаа болоно гэжэ хэлээ нам.

—Даруу зан үлүүдэхэдэе, ба-нашье таарахагүй гэшэе,— гэжэ Сталин хэлээ нэн.

Намда шэнэ эдэ үгэнүүд хадаа миний зосоо ехэ гүнзэгнүүр халуудаган байна. Бүхэсоюзна стахановска совещани дээрэ, бидэвэр тухай нүхэр Сталинтай хэлээн үгэе найн ханажа байнаб: «Таанар эндэ Стахановые ба Бусыгиние харанат. Таанар совещани дээрэ үгэ хэлээ. Эдэ хадаа —бүхэсоюзна масштабтай фигурануудай лаврые өөлөхэ гэвэн амарше претензигүй, юрын ба даруу хүнүүд гэшэе.»

Би эндэ найхан Грузи ошооб. Тэндэ, нүхэр Сталинтай түрлэн нотатга, агууехэ хүнэй биографитаны танилсааб.

Мүнөө, нүхэр Сталинтай хөөрлэдэхэдэ, тэрээнэй зөөлхөн голоосые дуулахадаа, тэрээнэй буураалтажа байгаа үгэнүүдэе харахадаа, би болбол Грузида харахан, дуулахан бүхэнэ хананам.

Ушөө үгсэгдэр би хадаа простой, бэшгэмдэхгүй горняк байнанаб, мүнөө социализмын агууехэ ороной солото хүн, СССР-эй Верховно Советэй депутат болооб, горно ичженер болохоо байнаб. Миний зам—энэ хадаа агууехэ эхэ ороной оломиллон хүдэлмэршэдэй ба тарышалдай зам мүн. Энэ хадаа манай арадай, советскэ интеллигенциин олонхинь зам.

Агууехэ Сталин хадаа бидэние энэ замаар хүтлөө, бидэние социализмда хүргөө.

Нүхэр Сталинда богонихоноор ба простойгоор ниггэжэ хэлэхые хүсэноб:

—Нүхэр Сталин! Удаан жэлдэ ажалуухынтай Таанда хүсэноб! Бүхы ажалша хүнүрлэтнэй байрта ажалуухынтай хүсэноб!

Нүхэд И. В. Сталин ба К. Е. Ворошилов (1935 ондо).

Сталиной образые өөрынгөө зүрхэндэ абажа ябанаб

Манай ороной хэлэн олон басагад намда атаархана—би ойлгоноб, атаархашые юмөн биш да!

Простой, грамотнабэше басагые бодоод үзэгтэ.

Эгээл энэ басаган тракторта хуужа, ямарше эршүүдэй дутуугүйгээр хүдэлмэрлэн, стахановска рекорднуудые туйлан, ороной солото хүн болоон байна. Ушөө хэдэн сагай үнгэрөөд байхала, энэ басаган хадаа гайхамшаг Кремлевскэ дворецто ошожэ, агууехэ ба сээсээр-гэн хүнтэй—нүхэр Сталинтай эргэлэжэ хуугаад, үнэн зүрхэнэй хөөрлэдэ хэнэ. Байсаха юмөн биш!

Колхознигууд - ударнигуудай съездэ Москва ошожэ аюахадаа, би эдизэше, унгажэше шадаргагүй нам. Сельхэлэм нэгэл ханалаар дүүрэн байгаа: нүхэр Сталините хараха гэшэе гүб, али үгы гү? Тэрэнтэй яажа хөөрлэдэхэ гэшэе би?

Энэ простой ба скромно хүнине харахадаа, тэрээнэй инэг, эсэгэ анхаралые өөртөө ойлгоо нам, тэрээнэй гайхамшаг үгэ дуулахадаа, миний бүхы түбэгшэлгэнэе юунше үлөөгүй нэн. Зүгээр, зүрхэм хөөр сохилоо бэлэй. Энэ агууехэ образые бүхы наандаа мартахаар бэшээр халуун абахын туд-

П. АНГЕЛИНА.

лэдэ, найтар харахые оролдоо нэм.

Би Иосиф Виссарионовичтой оло дахин уулзааб. Болхонигууд-ударнигуудай съезд дээршые, элдэб олон комиссионуудташе, комсомолой арбадугаар съезд дээршые, Кремльдэ болоон уулзалганауд дээршые нүхэр Сталините хараа нам. Би болбол нүхэр Сталин хадаа хүнүүдэе алиарга хонороор дуулан абадгалан, тэрэ хадаа хүнэй достоинствые алиэргээр хүндэтэгдтэн, тэрэ хадаа хүнэй хүсэндэе ба өөртөө эгилгэнь ямарар шангадхадгалан, бүхэжүүдэгтэн анхаралаа ехэ хандууладаг байгаа.

Нүхэр Сталинтай хөөрлэдэхэдэ, тэрээнэй простота ба үнэн сельхэлээр дүүрэн үгэнүүдтэн багсаршые наа таарахаар яажа харюусаха гэшэб гэвэн ханал түрлэдэг байна. Партида, арадта, Сталинда хи-зааргүй преданнэ байн тухайгаа хэлэхэн бэлэн байгаа. Нимэ үгэнүүдтэ тусгаар үгэнүүд харгэтэй юм. Тингээд, өөрынгөө хүдэлмэри тухай хэлэхэ хүсэл намда биш болоно. Би өөрынгөө

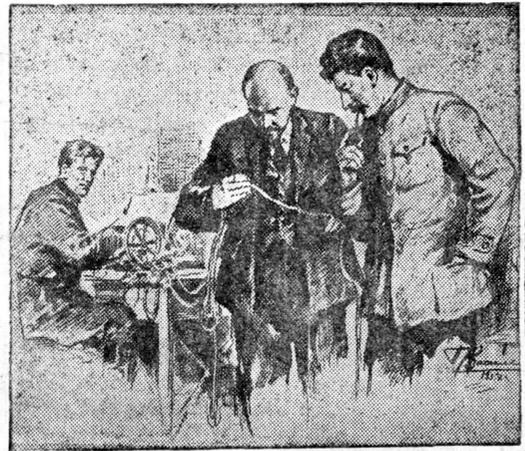
трактор тухай хэлэжэ эхлэһэн ба өөрынгөө амжалтануудые ар-бидхаха уялга үгэһэн байнаб. Нүхэр Сталин миний үгэе дуулажа найшаан, толгойгоо дохин, энэохилээ нэн.

Ургасын түрүүшүүдэй, трактористнуудай ба молотилкын машинистнуудай бүхэсоюзна совещани дээрэ үгэ хэлэһэн байнаб. Би, юрдэшье, үгэ хэлэжэ шадаргагүй хүм. Тээд, нүхэр Сталинтай нэгшье үгэ хэлэхэдэн, миний ханал хоёр дахин ехэ хүсөөр гаран байна. «Нүхэр Сталин, манай басагад хүдэлмэрлэншье, хүжиншье. Мүнөө манай эндэ хүдэлмэрлэншье, культаурна байдалше—бүгэдэ хамта абууладана»,—гэвэн миний үгэнүүдтэ харюусан, нүхэр Сталин ниггэжэ хэлээ нэн:

—Найн эг гэшэе!

Түрүүшынгөө рекордоо үлүүдэн ба эхэнэриүүдэй арбан тракторна бригадануудые эхидхэн байнаб (мүнөө миний эхэ нотагта арбайман бригаданууд хүдэлмэрлэнэ). Мүнөө, би хадаа хүдэлэ ажахын Тимирязевска авадемиядэ нуража байнаб.

Би, СССР-эй Верховно Советэй, депутат, Украинны ЦК(б)-эй ЦК гай член, партиин Сталинска Обкомой член байнаб. Эдэ бүгэдэ хүдэлмэри тухай хэлэхэ хүсэл намда биш болоно. Би өөрынгөө

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленин ба Сталин Смольно соо, сэхэ проводной хажууда. (1918 ондо).

И. Д. ПАПАНИН

МАРТАГДАШАГҮЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Жэл бүри, Агууехэ Пролетарска революциин найндүрэй бидээр, улаан партизанууд ба улаан-гвардейнууд болооб Улаан Польшад дээр үүр ахалан гарадга байнаби. Бидэнэр болбол нүхэр Сталинтай гараад байн марголейн хажуугаар үнгэрэдэг ба манай бүхы ханал эгэнэй, түрлэд эсэгэ ба танил—нүхэр Сталинтай байдаг байна.

Улаан Польшадхоо үнгэрэжэ ошохоодо, агууехэ Сталините ойроной, бүри ойроной хараха, тэрээнэй хөөрлэдэхэ, тэрээнэй голосые дуулаха хүсэлтэйгээр ошодог бам...

1931 ондо Арктика ошоо нам. Франци Иосифын газар дээрэ, Челюскин мис дээрэ үбэж-нэн, олонтоого севернэ экспедицинуудта ябалсан байнаб. Арктикада дадажа, тэрээнэй дуралажа, бүхы ам наана тэрэндэ зориулаха гэжэ бодоо нам.

Эсэстэ, өөрынгөө нүхэдүүдтэй хамта дэлхэйн хара орьдо, хойто Польш дээрэ хүрөөб.

Нимэ эспедици тухай поларнигууд, үнинеб бодоод байгаа. Тээд, энээнине гансал манай агууехэ орон бөлүүжэ шадда.

Хойто польск дээрүүр Х-ито Америка тээшэ манай летчикуудай ниндэтэ тухай асуудал Кремльд хэлсэгдэн байна. Трансполарна трасса табихаа летчикууд эрмэлзэжэ байгаа. Тингээд, Иосиф Виссарионович болбол энэ бүхы сложной трасса дээрэхэ сагай байдал тухай мэдээ хэн, ягаад үгэхэб гэжэ Сталинска сөсөн үгээр асуугаа нэн. Арктикын зүрхэндэ—урдалхай мүлхэн дээрэ станица эхидхэхэ план ниггэжэ анхан гаран юм. Нимэ станице советскэ поларнигууд амхидхэжэ шадха

гү—гэжэ, нүхэр Сталин асуугаа нэн. «Тиймэ, шадха»—эвэнхээ ондоо харюу байха аргангүй байгаа.

Экспедицидэ бэлдэжэ байхаламань, нүхэр Сталин болбол участок бүхэн тухай, бэлдэхэлэй бүхы зүйлүүд тухай анхаралтайгаар асуудаг байгаа. Сталинска оролдолго ба анхарал хадаа бидэние зоригжуулаһан ба далиуулаһан байна.

Урдажа абаха бүхы сагайгаа торшо соо, Сталинтай образые хо дол наважа абаади.

Холын мүлхэн дээрэ абахадаа, нүхэр Сталинтай инаглал ба оролдолые ходоодо бэлдэе үзэгшэ нэмди. Манай лагерь хадаа радиогүйгээр бэдэрэжэ олохоор бэшэ, тиймэ баахан байгаа. Хаанало, хаб харанхын ба штурмото уларилэй дунда, эбдэрэн бууража ябаа мүлхэн дээрэ—наукин туһада дүрбэн хүн тэмсэжэ абана гэвэн тухайда, капитализмын орондо наа дары мартажархиха нэн. Манай энлэ, социализмын орондо тиймэ бэшэ Бидэние мүлхэн дээршэ абаха комисси эмхидхэгдэ гэвэн телеграммые федералин эхээр Москваһаа абаа нэмди, тингээд, нүхэр Сталинтай дүра зэриг, тэрээнэй анхаралые үшөө дахин бэлдэе үзэһэн байнаби.

Дрейфын нүүлшэгтэ манай мүлхыне туйлай түргэнээр урадхуулаа. Бааханааршые удаараа наа, аюул тосбодожо болохоор байгаа. Сталинтай лэ анхарал, тэрээнэй иматга оролдолго хадаа бидэние мүлхэн дээршэе саг соонь абалгада хүргэһэн байна.

Советскэ корабьнуудай «Борт дээрэ бидэнэй гараһан тэрэ үдэр, радио болбол нүхэр Сталин ба

тэрээнэй соратнигуудай амаршалгые бидэндэ асраа нэн.

Мартын 17-до, Москвада бусажа эрбиднэ. Кремльдэ, нүхэр Сталинда, инаг Сталинда ошохо абахадаа, оюун сэлхэлэм омог байраар билгаража байгаа.

Миний хэтэм хүсэл хүсэлдөө.

Георгиевскэ зал соо орожо, гайхамшаг ехэ хүндэлээр угтагдаа нэмди.

Гэнэтэ, аплодисментүүдэй абан улам хүсэтэйгээр орьёлон хүжиншэ. Нэръеме: оваци ба «Ура» хашхаралдаан соо, нүхэр Сталин ба Политбюрогой членүүд зал соо орожо эрэнэ.

Нүхэр Молотов энэохилэн, бидэние президиумдэ эржэ нүүхые уриба. Эндэ, миний хээдэшье мартахаар бэшэ минута болоон: Иосиф Виссарионович миний гарые бариха, таалаба. Бидэнэй гарнуудыемнай нүхэр Молотов ба Политбюрогой членүүд баривад.

Нүхэр Сталинда улаан тугаа барюулжа.—Энэ туг барин ябажа бидэнэр илааби, энэ туг хадаа шөрүүн природотой тэмсэлдэ энерги ба дурзэриг бидэндэ үгөө. Танай даабари бидэнэр дүүргэдэби!—гэжэ хэлээ нам.

—Гайхамшаг хүдэлмэрийн түлөө, илалтын түлөө,—гээд, Иосиф Виссарионович бокал үргэһэн байна.—Энэ хүдэлмэри ехэл хүшэр байгаа гэшэе, гэбашье, тэрээнине таанар хүндэтэйгээр дүүргэхэ гэжэ бидэнэр найданхай байгаади.

Тингээд, нүхэр Сталин болбол манай дрейфын нүүлэй үдэрнүүд ба неленинүүдэе оломиллоно аралтай яажа хаража дуулажа байһанаа хөөрһөн байна.

—Би таанарай түлөө ехэл

ханалаа табиа гэшэб,—гээд, Иосиф Виссарионович өөрынгөө үгэе дүүргэе нэн.

Энэ вечер дээрэ Иосиф Виссарионовичын хэлэһэн үнэтэ үгэнэ миний оюунда мүнхэдөө халуудаа.

Нүхэр Сталин болбол, хүнүүдэе сэгнэгын советскэ хамжүүрые бидэнэр, советскэ хүнүүдэй ойлгон абахын түлөө, хүнүүдэе, тэрээнэй ажал хэрэгүүдээр ба габиянуудаарын сэгнэжэ нурахын түлөө тост үргэһэн байна.

Сталин болбол, эхэ ороной алдар солын түлөө ажалуухые ба тэмсэхые хүсэдэг хүнүүдэй түлөө тост сонсохоо нэн. Сталин болбол бүхы герйнуудай түлөө—үнийн ба залуу герйнуудай түлөө, тэдэнэй түлөө, манай талантнуудай түлөө, эдир залуугай түлөө, юуб гэхэдэ, залуушууда—хүсэн байна, бокал үргэһэн юм.

1938 ондо, нүхэр Сталинтай дахин уулзаа нам. Тингээд, «Иосиф Сталин» ледоколые седовцуудай хойнохоо эльгэхэ тухай асуудал шийдхэгдэн байна. Ледоколые эльгэхэ заабари үгэхэ зуураа, Иосиф Виссарионович болбол, капитан хадаа аюулай харагданан дары гэдэргээ бүсхэ «Вотэй гэжэ нэмэе нэн.

Дээдэ бургуулинуудай хүдэлмэригшэдтэй уулзалга дээрэ, нүхэр Сталинтай гурбадхалаа уулзаһан байнаб.

Гризодубова, Осипенко ба Расковатай уулзалга дээрэ, нүхэр Сталинтай дүрбэдхэе уулзааб. Нүхэр Сталин стодой саанаһаа бодоод,

—Арктикада хүдэлмэрлэжэ байгаа советскэ хүнүүдэй, бүхы дружингүүдэй эрүүл энхын түлөө,—гэжэ хэлээд, Сталин намайе таалаа нэн. Миний зосоо ехэ долгилоо. Миррофондо ошо-

жэ, хэдэн үгэ хэлэхэ гээд, хэлэжэ шадаргагүйб.

Тингээд, ниггэжэ харюусаһан байнаб:

—Хүндэтэ, түрлэ, халуун инаг эсэгэ, Иосиф Виссарионович! Танай найдабарине хүндэтэйгээр харюулахади гэжэ, танине бүхы поларнигуудай нэрэнэ найдуулаһан.

Хүн тухай Сталинска оролдолго хадаа, заха хилэгүй.

Юрлөө, бүхы юмөн ба бүхы хүнүүд тухай мартахагүй аядалань—энэ хадаа гайхамшаг Сталинска черта болоно. Энэ агууехэ хүнтэй уулзаһан хүнүүд хадаа Сталинска оролдолго гэшэе юуб гэжэ найн мэдэхэ байха. Би энээнине холол харадаг байнаб.

Үнгэрэгшэ жэлдэ, зүрхэм муудажа эхилээ. Хүдэлмэригшэдэ кабинет ошоог байтараа, зүрхэнэй припадок болоо гэжэ правительстводо мэдээсэһээр, нүхэр Микоян болбол намайе дары бэлхэннидэ абаашые захирһан байгаа. Дары амаралта абажа, аргалуулаха хэрэгтэй гэжэ врачууд хэлэһэн байна, тээд, би үгынэ дуулаагүйб, юуб гэхэдэ, хүдэлмэрийн ехэ байгаа. Намар ойроной болоон хойно, аргалуулахаа Кисловодскэ ошооб. Зүгээр, тэндэ байхалаа митингүүд дээрэ үгэ хэлэхэ, доклад хэлэхэ баатар болодог нам. Тингээд, бээм муудаа, врачууд болбол миний эдгэлгэдэ найдахаа болһон байна. Профессорнууд Москваһаа самолдоор эрһэн байна.

Гэнэтэ нэгэ хүни нүхэр Сталинһаа телеграмма ерээ: «Нүхэр Папанинда. ЦК ба СНК-гэй, декабрин 29-най, тогтоолые мэдээсэлгэ: 1) Папанинтай бэсын эрүүтэй муу дээршэнь, эмнүүлжэ байха үгэ алибүхы суглаанууд дээрэ үгэ хэлэхын хорихо. 2) Папанинда нараяна ванна хэлгые дары

хизаарлахые гү, али оройдонь болуулахые санаторийн директор Коротковые уялгалаа. СССР-эй СНК гай түрүүлэгшэ Молотов. ЦК-гэй секретарь Сталин».

Тус телеграммые уншаад, харин хэсүнгүй, бархиржархэб. Сталинска оролдолго хадаа намайе тон хээр долгисуулаа.

Тон ханал, Нэгэдэгээр Морито Армиины оёе найндүрэлгын үдэр, Морито Армиин хүтэлбэригшэ хүдэлмэригшэ эй вогэһэнь дача дээрэ, нүхэр Сталинтай уулзааб.

Би хожомдожо эрһэн байнаб. Нүхэр Сталин намайе хараад, хэлээ:

—А, манай ахатан. Түргэлэ, Түргэлэ. Баахан хожомдоош.

Иосиф Виссарионович болбол советскэ ороной ажабайдал тухай, панска дэралалтаһаа хэтэдэ сүлөөлэгдэн Баруун Белоруссини ба Украинны ардууд тухай хөөрөө.

Седовцууд тухай хөөрлэдэнүүд болоо.

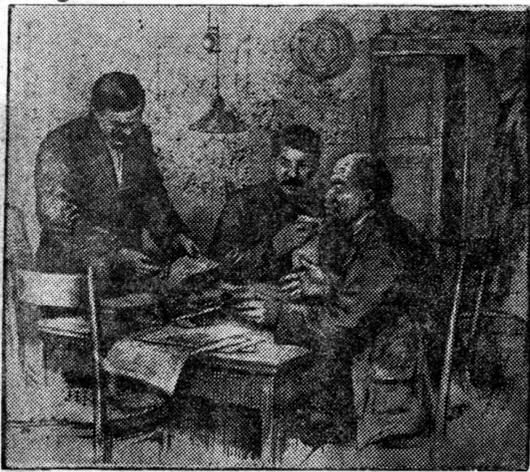
—Удааржа байнгүй, бүгэлхы саг соонь хэхэ хэрэгтэй,— гэжэ Иосиф Виссарионович хэлээ нэн. Бүгэдэ хэгдэхэ,—гэжэ би найдуулаа нам.

—Гаяар, 60 наһа хүрэхэтнай. Бүхы дэлхэйн ардуудай аша туһада ба байрай туһада гурба дахин нимэ наһа наһалахыетнай бүхы оломиллоно ба олонациональна ардгала хамта, бүхы үнэн ханалһаа, бүхы зүрхшөө хүсэноби,— гэжэ нүхэр Сталинда хэлэхэдэ—

—Яагаа олон жэл гэшэб—гээд, нүхэр Сталин энөөгөө нэн.

—Манай хүндэтэ багша ба вожд,—Та мүнхэт!—гэжэ би хэлөөб.

Ленинско-Сталинска национална политика мандаг!

ВКП(б)-ийн Центральна Комитетий боевой орган "Правды" эмхидхэгшэд: Ленин, Сталин ба Молотов.

Цэдэн Галсанов.

ЖАРАН АГУУ НАЙРТА

Коммунизмын
Илалтын эхэ
Түрэ хоримой
Түрүү—Сталин!
Хонгёо бурит,
Хоолой хүрэхэ
Дорюун дуугаар
Дуулан байнам.
Галуута нуур
Галаа дэлгээд,
Хилэн нүүрэн
Хада заалан...
Шини Хууляар
Жаргал золгоол
Ажаша баатар
Арад зондом,
Алтан наран—
Сталин!

Жаран агуу,
Жаран уужам
Наһанайш найрта
Мэндэ хүргэн,
Холтосоной*)
Хормой, сээжэн,
Баян оройдонь
Байнам, жэргэн.
Машинаша,
Малша талым
Мянган-мянган
Мотив нилэн,
Шамай дуулал,
Шини харуул,
Гэрэл хурса
Гени ухаас,
Гэгээн наран—
Сталин!

ДОЛЪЕН МАДАСОН

ЗҮРХЭНЭЙМ БАЯР

Хангал үнэр анхилна—
Сөл хүхэхэн сээсэгилгээ.
Хүхюу зугаа дуулдана—
Сэнгүү дүүхэйми сээжэнээ.
Сөбөр даа, түрэнэн, ургалан—
Баян үргэн ором!
Сэсэн даа, маниие үргэнэн—
Багша-нүхэр Сталин!

Гунгаров Ж.

Эгэтын эхийн нургуудын
3-дахь классай нур агша.

НУРАНМ ЭРХИМЭЭР

Агууехэ оронойм
Алтан мүнхэ наран.
Совет олон арадайм
Солото инаг вождь—
Агууехэ Сталин багшам.
Дуратай багшалаа магтанам,
Дуугаа шангаар дууланам,
Эсэгэ Сталинайгаа заабаряар,
Эрхим найнаар нуранам,
Агууехэ Сталин багшам.

Хоца Намсараев—Арадай
поэт, орхоносон.

АГУУЕХЭ СТАЛИНАЙ ТҮРЭН НЮТАГТА

1936 оной сентябрийн 20-ной түлээгүүр, агаарай байдал аятай тунгалаг байба. Хургы торгон горивонт дээгүүр хоо хаймадан харахад, социалистическэ Кавказ ороной суута үндэр хада ууланууд, сагаан мүнхэн дуулануудад орторгойе хадхан, гайхамшагуудай дундаа гансаараа илгаран Кавказ уула, хамагай оройгоор ялбана.

Тэндэ, хүхэ номин огторгойн энгэр дээр алтан туаа сэсажа, Лениней ордон шэнги үсөөнэй шөнхөн наран, өөрынгөө усхэн хурса гэрэллэе, үнгэ бүрийн үржэмэс, алтан алида тунаан, хүн зоной хүхюу жаргалта байдальень харуул тугаагаараа найшаан шэмлэнэ.

Улигам хурдан гүйдэлтэй электрическэ поездын ябадал улам түргэдэжэ, шэхэндэ дүнгинэн байһан шэмээн улам эршэтэй болон ойротон. Поездын ябадал хөдш гал сахилма түргэн болоом наань, минин нүдэн наанаа хоёр, намтайгаа вагон соо нам нуужа үгөнөгүй, нэмэл сонхоор газашаа дуулин дугташажа, Кавказ ороной хада уулын оройгоор, эндэ төндэ хуушан сагай хөрэм замоз, сабшама эрид байсануудай элигэн

дундуур соонгонтоон харалажа байһан шулуун агууинууд, бага хурсахан солдосон урадхалтай Хура голый эрье зубшан, хаана төндэ уулын хабшал гурбинүүд дээгүүр, баржыжа байһан айлууд, төдөнэй таримал үдхэн ногоон сад сэсгэлиг, эдэнэй намаа соогуур алтаран мүнхэтэжэ байһан алим жэмэсэй алдарт баялигуудые һонирхон, хөхө лэ тухашаран абааһан.

Хэдэн зуун жэлэй урдаааа культурын сэсгээр хушагданан гайхамшаг түүхэтэ, агуу гүнзэгы Кавказ ороной толи дээрэ, бүхы дэлхэйн ажалшадай эсэгэ бологшо, гениальна хүнэй түрэнэн газарта айшалажа ябаһан, минин зүрхэ наанаа амаршые хүсэн, вагон дотор барин нуулгажа шадахагүй байгаа.

Намтай сугтаа ябаһан нэгэ уран зохиолчо-грузин сонхоор газашаа үндыжэ харан саасу: —Заа хуражэ ерөөбди—гээд, нууриһаа болоходонь, бишье баһал бодолсоод, вагоной үүдэн төвшэ абажа, поездын тогтохые хүлэһэн нилсэд олон хүн хүл дээрэ зогсонбди.

Удабашегүй, поезды угтажа байһан хүнүүдэй хүхюу абсанууд перон дээгүүр дуулдана. Булта-

Намарай паратай найхан үдэр Намда хөөрөн хэлэн байгааһан, Бурят орондоо бутанайн аха, Буурал халзан үбэгэн аба, Балхи дөбдин намаран ябаһан Найхан сагаан бахалаа шобтороон, Галтай гүнзэгы нүдөөр хараһан, Гараа төрө дээгүүр хунгааһан, Хүндэ хонгёо сээжэнэе хунхинөөһөн, Хүрһэнэтэ алтан дэлхэй зэдэлөөһөн, Аша гушынгаа жаргал тухай хөөрөөһөн, Агууехэ Сталин тухай дуулаһан, Сэсэн гүнзэгы дулахан дуундань Сөдхөлэйнь халуун гоёхон үгэдэнь, Элигэ зүрхэе доһолон байгааһан, Эхэ найхан дайдааа тойрон хараһан, Энхэ зузаан жаргалаа наанаһан, Эсэгэ багша Сталинаа инаган дурдаһан, Шэхэндэ гөнтэ шөбөнүүлһэн шэнгээр Сээжэм өөрһөө дуугаар будаһан, Жэгдэхэн гоёхон жэмэстэ модод Жэмэс сэсгээр намаалан байгааһан, Жэргэмэл хөөрхөн дууша шубууд Жинган дуулан жэргэн байгааһан, Жаран дабхар зузаан болһон Жаргаланта гэрэл Бурят оромни, Жаран дабхар үндэр болһон Жабхаланта Мүнхэ Саян ууламини, Жаран дабхар гүнзэгы болһон Жабарта номин Байгал даламини, Юнүээр тэнтэй үнэтэй таабари Арадай зориг халуун болгооб, Юнүээр тэнтэй үнэтэй нургаал Шанэ дэлхэй зөхөөн табиаб, Тэндэш, мүнгөөр мүншэнүүд газарһаань сорьёоһон Мүнхэ жаргал төндөнээ ургааһан,

Х. НАМСАРАЕВ

НАРАН АГУУ СТАЛИН

Тэндэш, булагууд газарһаань буладаар дөбөрөөһөн. Бултанай хүшэн төндөнээ гараһан, Юнүһөө тинжэ жаргал ерөөһөн,— Юнүһөө тинжэ хүшэн гараһан,— Ажалша дэлхэйн арад түмэнэй Наран агуу Сталин тэндэл. Алдар суугаар агалар гүнзэгы Булад мэтэ Большевик парти төндөл, Агууехэ Совет ороной Арсалан мэтэ зоригто хүнүүд төндөл. Ашата багша мүнхэ Лениней Одон гэрэлтэ улаан Мавзолей төндөл, Харатгы төрө гайхамшаг оронойм Баяр зориг хүшэн тэйшө, Бардам омог жаргал тэйшө. Баатар инаг эрдэм тэйшэ, Дээрэ хүхэрэн байһан огторгой Гэрэлтэн бүгэдэ манай зоригоор доһолнол, Дооро ногоорон байһан дэлхэй Намаатан бүгэдэ манай хүсээр дорбинол, Булад мүнэн харылан урданал, Большевик оронойм сэсэг намаа болнол, Алтан далай долгилон тогтонол, Арад зоной оюун бэлг болнол. Мүнгэн гэрэл ялбан саарнал Мүнхэ жаргалтай баяр болнол. Эбэрэст мэтэ үндэр Сталин Эсэгэ найхан ороним зөхөөгоол, Энхэ зузаан жаргалым үгөөл, Жаран тунгалаг жабхаланта наһанинь Жаран дабхар үндэр болохөл. Жаргалта манай ажалшан түмэн Тимэ золор жарган төмөсөхөл. Наһан зүрхэнэйм найхан одон Найн сагайн наран далай Агууехэ Сталин Мүнхэл!

ДАНИЛ Д.

СТАЛИН ТУХАЙ ДУУН

Балар харанхы манан сооһоо, Балнай хуулинь хашалан дөрһоо, Бурят бидэнэе бүрин сүлөөлөө, Бүмбэрсэгтөө алдаршаан Улаан Октябрь.

Энхэ тэнюун байн байдалайнай Эршэ сууриан—дэлхэй дүүрэн, Эжы аба, аха дүүнэрһэмнай Эрхим мэндэ абыт, Сталин!

СССР гүрэнэйгөө бүлэдэ багтаад, Совет бурят—сүлөөтэй нуугаа, Шөнхөн байдлаа дуулалал магтаад, Шамдаа—Сталин—шөлөөм дугаа! Припев: Тэмэсэлэй манай туг,

Тэмэсэлэй манай туг, Түмэн жаргалтай шэмэг— Сталин багшалаа магтая, Сталин тухайгаа дуулая.

Түмэн жаргалтай шэмэг— Сталин багшалаа магтая, Сталин тухайгаа дуулая.

Хамаг газар, агаар, үһые Хатуу гараар хубилган шөнөлөгшө Баатар арадайм бата зоригые Бадаруулаш даа Сталин багша.

Зуун наян гурба миллион Золтой арадаа жоло одон ябагша, Коммунизмынгаа хүрэнгэ тарихан Хамагай сэсэн Сталин багша.

Тэмэсэлэй манай туг, Түмэн жаргалтай шэмэг— Сталин багшалаа магтая, Сталин тухайгаа дуулая.

Байгал далайн унан тунгалагхан, Байдал манай бахатай найхан, Багша Сталиндаа бүгэдэнь зүгһөө Баяр хүргэнэбди баранай түлөө.

Харин дайсан хороо бусалаад Халдаад манда ерөөл наань, Сталинайгаа уралаар жагсаад Сохихобди дайсаание шангаар, урдаһаань.

Тэмэсэлэй манай туг Түмэн жаргалтай шэмэг— Сталин багшалаа магтая, Сталин тухайгаа дуулая.

Арадууд бүгэдэнь жаргал баталан Алтан хуулиа эблүүлэн зөхөгшө, Бүхы дэлхэйн пролетарийн зүрхэн Булад баатар—Сталин багша!

Бодолоо нөгөдөөд, батаар жагсаал, Булад хүсөөс дабтан дабтаад, Суутай хүртэй алхална урагшаал Совет арад Сталинаа дахаад.

Тэмэсэлэй манай туг, Түмэн жаргалтай шэмэг— Сталин багшалаа магтая, Сталин тухайгаа дуулая!

Ш. Нимбусе.

АГУУЕХЭ БААТАРТА.

Гашуун хэсүү хүндэ дарлалһаа, арадайм Гал гуламтань залирхааа байгаа һөн. Ган гасуур хуурай халхинһаа, оронойм Гол горхонийн шэргэхөө байгаа һөн. Хашалам зоболон өөо хаагдаад байһан арадым, шд. Харанхы балай соо хаягдаад байһан ороним, шд. Далай үргэн мүнхэ сүлөөдэ хүргөөш, Дэлхэйе гыгүүлэгшэ агууехэ баатар ши! Хабатай найхан энхэ жаргалда хүргөөш, Хамагые илагшэ агуу сэсэн баатар, ши! Нэрюун сагаан харын ваагуур дуулалдан, Нэмжэн эрэн үүлэн дээгүүр нилдэһэн, Нэргэг мэргэн соколнуудай дунда,—тэндэ Арадай хүбүүды харан баясан байхадаа, Абым нүдөнэй омогой одон яларнал. Түрэлхи өөрйн бурят уран хэлээрэ. Түрэлхи шамай дурдан дууран магтанаб. Дөшхон зузаан долгин соогуур дуулалдан Дуулим сэсгэн океан соогуур тамарагша Дорюун хүсэтэ матросуудай дунда,—тэндэ Бурдайд хүбүүды харан баясан байхадаа Буурал эжым баярай далай билтарнал. Басаган уян хонгёо найхан хоолойгоор Баатар шамай дурдан дуулан магтанал. Ухаан эрдэмэй гэрэлтэ үндэры туйлагша Оюун түгэс эрдэмтэнэй дунда,—тэндэ Олон нацийн үринэры хаража баясанабди Ажалшан арадай жаргалтай түлөө төмөсөгшө Алдарта үнэн большевигүүдэй дунда,—тэндэ Алиш нацийн үринэры хаража баясанабди.

Эды найхан сүлөө жаргал дэлгөөһөн Эсэгэ, багша, баатар шамай магтанабди. Эрмэлзэн байгаа халуун зүрхөнһөө Эрхим дугаа шамдаа үргэнэбди. Энхэ найхан бурят ором тулаган Энэ дууем дабтан намтай дууланал. Шөнхөн улаан галстугуудаа дүлэгүүлэн Урихан найхан шарайнуудаа толотуулан Омог залуу үетэн намтай дууланал. Сөлмөг сарюун аша үринэрөө бүүбэйлэн Сөдхөл дүүрэн эжынер намтай дууланал. Үбсүү хушама мүнгэн нахал хийдхүүлэн Үндэр наһатай абанар намтай дууланал. Уран найхан аялгата энэ дуунууднай, Урма баараар дүүрэн энэ үгэнүүднай, Алдарта Байгалһаа эхи абан гарааша Арюун тунгалаг Ангара шэнгээр урданал. Наранда шарагдажа намаалан нуугааша Набша сэсэгүүдтэй намилзан халбарнал. Алдарта найхан мүнхэ жаргал дэлгөөһөн Агуу гени—Сталин мүнхэ болотугай!

ГОРОДЫЕ ШЭНЭДХЭН БАЙГУУЛГА

Улан-Удэ городто шөнэ гости Ойниын барилга дүүргэдэе, энэ түлэ болбол зуун комнаатуудтай инада төдөнөн 149 нууринууд байгуулу юм. Гостиница болбол өөрынгөө ба архитектурна оформленеоро. Город дээрэ эгээлгөө гөр болоом Энэ гостиница болбол ашагаале лалгада оруулагдахын тула техници чэскэ комиссар абажа байна. Гы. Гална, найхан 26 квартири янд нуудтай кирпичнэ гэр, 8-8 кварбуу тирануудтай дурбан модон гэрана, нүүд ашагаллада үтөө, муробди городой садне үргэдхэлтэ, шөнхөн ральна площадке ногооруула, сэдэ водопроводой барилгы үргэдхэлтэ г. м. худалмэринууд абуула, бди дажа байна. Баһа, Обкомой гэр, Энл ба механическа працетна барилга саата Энэ жалдэ, коммунальна барилга 6,5 миллион түхэриг гэр гэрвэ гашалагдаһан байбал, 1940 оной 11,6 миллион түхэриг гэр гаша лагдаха. Мүн, 1940 ондо 12 квар тирануудтай модон ба 24 квар тиратай шулуун гэрүүд барилга хал. Энэвийн урда твэ дурб хал соо хөгдөнөнөө дурбө дахи түдэ эхэ хөмжөөтэйгээр, Улан-Удэ уличанууд асфальтироваалагда, шиги 1920 онһоо хойшо манай рэиандэ публикын столицын хүвсөөнөгшэ тоонь найма дахин ургаа, гөхөл ба хамта, байра барилгын хөмжөө нилсэд үргэдэе. Б. Ангаров.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ